

เรื่อง

ตุลาขรตน์

ของ

ศาสตราจารย์ ศิลป พีระศรี

กรมศิลปากร

จัดพิมพ์ถวายพระภิกษุและสามเณร
ซึ่งเข้ามาขอมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
ในเทศกาลเข้าพรรษา

พ.ศ. ๒๕๐๓

ประกาศอนูโมทนา

ในการเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติและหอศิลป์ให้พระภิกษุสามเณรเข้าชม
เป็นพิเศษในเทศกาลเข้าพรรษา วันศุกร์ที่ ๒๕ และวันเสาร์ที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๐๒
ได้มีท่านผู้มีจิตศรัทธาบริจาคทรัพย์ น้ำอิตลัม เครื่องดื่ม ยาสูบ ยารักษาโรค และ
ทรัพย์สินอื่น ๆ ถวายแก่พระภิกษุสามเณร ดังนี้

๑. พณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี
และ คุณหญิงวิจิตรฯ ธนะรัชต์ บริจาคเงิน จำนวน ๑,๐๐๐ บาท
๒. พณฯ พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิพงศ์ประพันธ์
รองนายกรัฐมนตรี และชาฮา ทรงบริจาคเงิน จำนวน ๒๐๐ บาท
๓. พณฯ พลเอก ถนอม กิตติขจร รองนายกรัฐมนตรี
และ คุณหญิง บริจาคเงิน จำนวน ๕๐๐ บาท
๔. พณฯ พลเอก ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
และ คุณหญิง บริจาคเงิน จำนวน ๒๐๐ บาท
๕. พณฯ ม.ล. ปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
และ คุณหญิง บริจาคเงิน จำนวน ๕๐๐ บาท
๖. พณฯ นายบุญย์ เจริญไชย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
บริจาคเงิน จำนวน ๕๐๐ บาท
๗. พณฯ นายสุนทร หงส์ลดารมภ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
บริจาคเงิน จำนวน ๓๐๐ บาท
๘. พณฯ พระประภาสสทรวรณีย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสหกรณ์
บริจาคเงิน จำนวน ๒๐๐ บาท
๙. พณฯ พระขอรรถการีย์นิพนธ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
บริจาคเงิน จำนวน ๒๐๐ บาท

(โปรดอ่านต่อในปกหลังด้านใน)

คำนำ

กรมศิลปากรมีนโยบายชยันตด้วยที่จะเผยแพร่ศิลปและวัฒนธรรม
ของไทย ให้เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายไปในนานาประเทศ แต่เมื่อ
ยังไม่มั่งบประมาณเพื่อการนี้โดยเฉพาะ จึงได้แต่เพียงชวนชวย
เรียบเรียงเรื่องเกี่ยวกับศิลปและวัฒนธรรมของไทยขึ้นไว้ แล้ว
พยายามจัดทำและพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษขึ้นเผยแพร่ตามกำลังและ
โอกาส ทั้งได้กำหนดจัดทำหนังสือชุดหนึ่ง ให้ชื่อว่า
Thai Culture, New Series สำหรับเผยแพร่ด้วย โดยกราบทูล
และกราบเรียนขอรับท่านผู้ทรงความรู้ให้ช่วยเขียนเรื่องเกี่ยวกับ
ศิลปและวัฒนธรรมไว้ตามแต่จะเห็นสมควร ซึ่งบางเรื่องก็ได้จัด
พิมพ์จนแล้ว มีอาทิ เรื่องวัฒนธรรมไทยโดยสังเขป (Introducing
Cultural Thailand in Outline) ของ พระยาอนุমানราชชน
เรื่องพระอารามหลวง (The Royal Monasteries and Their
Significance) ของ หดวงบริบาลบุรณิกนที เรื่องตำนานและกา
รเด่นหนังใหญ่ (The Nang or Shadow Play) พระนิพนธ์ ของ
พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยตาทพคุณิยากร เรื่องสถาปัตยกรรม
ในพระพุทธศาสนา (Thai Buddhist Art) ของ ศาสตราจารย์ ศิลป
พระศรี และกำลังจัดทำเรื่องอื่น ๆ ค่อยไปอีกโดยลำดับ

หนังสือชุด Thai Culture, New Series นี้ ได้จัดทำและพิมพ์
เป็นฉบับภาษาอังกฤษโดยเฉพาะ เพื่อประโยชน์แก่การเผยแผ่ให้เป็นที่รู้จัก
กันแพร่หลายไปในหมู่ชาวต่างประเทศและในนานาประเทศ แต่เมื่อเผยแพร่
ออกไป ก็มีหลายท่านมาปรารภและเสนอแนะว่า "เรื่องเช่นที่จัดทำเป็นฉบับ
ภาษาอังกฤษนั้น เป็นเรื่องที่คนไทยเองก็น่าจะรู้ ควรจัดทำเป็นฉบับภาษาไทย
ไว้ด้วย" แม้จะเห็นอย่างนี้ เรื่องเหล่านั้น ท่านผู้ใดเรียบเรียงขึ้นด้วยสำนวน
โวหารและการดำเนินเรื่องสำหรับชาวต่างประเทศ แต่ก็อดคิดเห็นดีเห็นชอบ
ตามคำเสนอแนะข้างต้นนั้นมิได้ ประจวบกับศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี ได้
เรียบเรียงเรื่อง Thai Lacquer Work มาให้ในระยะเวลาใกล้เคียงกาลเข้า
พรรษา ข้าพเจ้าจึงขอแรง นายเขื่อน ชุ่มศิริ ช่วงศิลปไทย ในกรมศิลปากร ให้
ช่วยแปลออกเป็นภาษาไทย โดยให้ชื่อตามเนื้อเรื่องว่า "ตุลาครตน์" และ
จัดพิมพ์ขึ้นสำหรับถวายเป็นบรรณาการแก่พระภิกษุและสามเณร ซึ่งเข้ามาชม
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ในวันแรม ๕ ค่ำ และ ๕ ค่ำ เดือน ๘ ตรงกับวันที่
๑๒ และ ๑๓ กรกฎาคม ในเทศกาลเข้าพรรษา ปี พ.ศ. ๒๕๐๓ นี้ เช่นที่เคย
ปฏิบัติเป็นประจำมาในปีก่อน ๆ และขอขอบใจศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี กับ
นายเขื่อน ชุ่มศิริ ที่ได้อุตสาหะเรียบเรียงและแปลหนังสือเรื่องนี้ขึ้น หวังว่า จะ
เป็นเรื่องน่าน่าน่าสนใจและให้ประโยชน์เป็นเครื่องประดับสติปัญญาตามสมควร

ขออนโมทนาในกุศลกาลทาน ของบรรดาท่านพุทธศาสนิกชน นับแต่
พช. นายกรัฐมนตรี ท่านรัฐมนตรี ท่านเจ้าของผู้จัดการห้างร้าน บริษัท
องค์การ และสาธุชนทั้งหลาย ซึ่งได้มีจิตศรัทธาบริจาคทรัพย์ น้ำอ้อย
เครื่องต้ม ยาสูบ ขวดยาโรค และ กบปี่ขลุ่ยทอง ๆ ส่งมาให้กรมศิลปากร
จัดตั้งซึ่งเป็นสุขขบริโลก ถวายแก่พระภิกษุสามเณร ที่เข้ามาชมพิพิธภัณฑ์สถาน
แห่งชาติ ในเทศกาลเข้าพรรษา ปี พ.ศ. ๒๕๐๓ นี้ ขอทุกท่านจงประสบแต่
สิ่งมิ่งมงคล สมบูรณ์พูนผลด้วยจตุรพิธพร ตลอดกาลนาน เทอญ.

กรมศิลปากร

๑ กรกฎาคม ๒๕๐๓

ภาพหมายเลข ๑

แบบถาวรคน^๕ เทียน^๕ เทียน^๕ เทียน^๕ เทียน^๕ เทียน^๕

ไปรสถักตถกาทที่เขื่อนขันนอ้านงนวิจิตรและวิจิตร ทั้งให้ทานกัแก่อ่อนนุกต้อง
สมบุรณต์มาก แต่ลวดลายเต็มแน่นไปหมด จนไม่มีโครงสร้างของเรลัประกอบที่แน่นอน

ภาพหมายเลข ๒

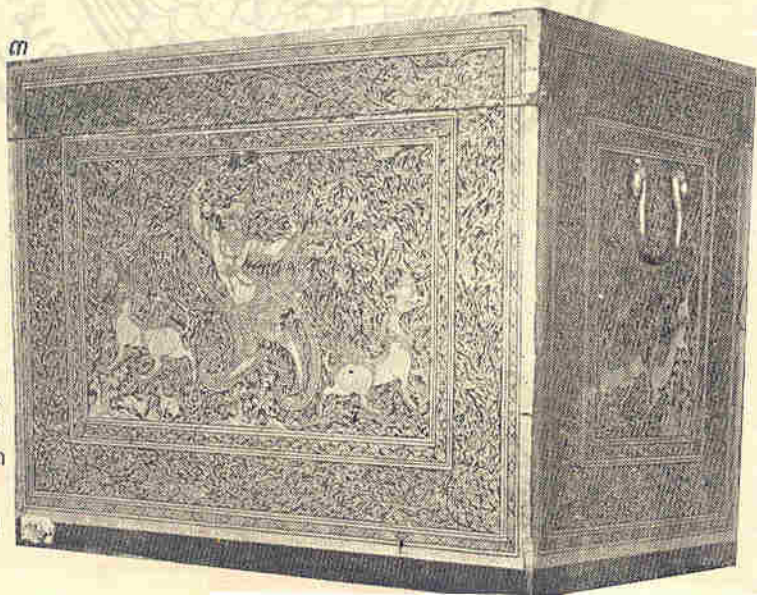
ลายรดน้ำจากตู้พระธรรม
สมัยรัตนโกสินทร์

ได้รับอิทธิพลจากศิลปะของจีน
เปรียบเทียบกับภาพหมายเลข ๑
จะเห็นได้ว่า ศิลปะของไทย
มีอาจผสมให้กลมกลืนเข้ากับ
แบบศิลปะของต่างประเทศ

(ขณะนี้ส่งไปแสดงในสหรัฐอเมริกา)

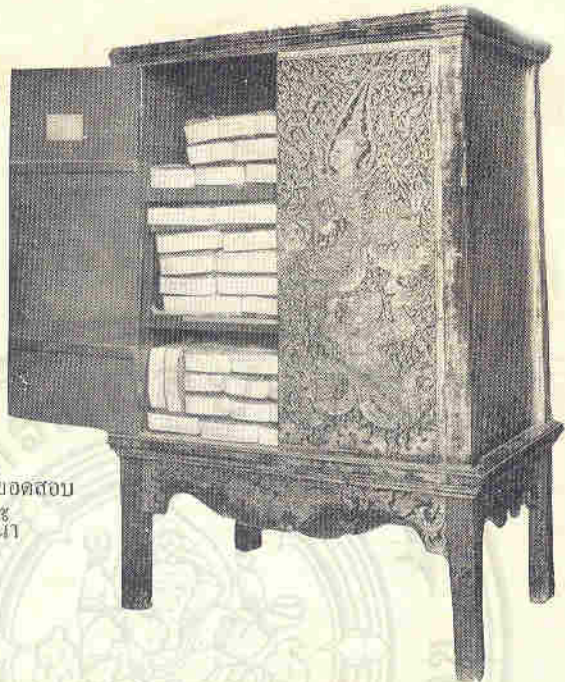
ภาพหมายเลข ๓

เดิมเป็น
หีบใส่เสื้อผ้า
เครื่องแต่งตัว
ต่อมา
ใช้เก็บพระคัมภีร์
คัมภีร์ข้างของหีบ
เป็นภาพครุฑ
จับนาคสองตัว
มีภาพสัตว์
แบบภาพประดิษฐ์
สัมพันธ์กับลายกนก
สวยงาม แต่ก่อน
ข้างละเอียดเกินไป

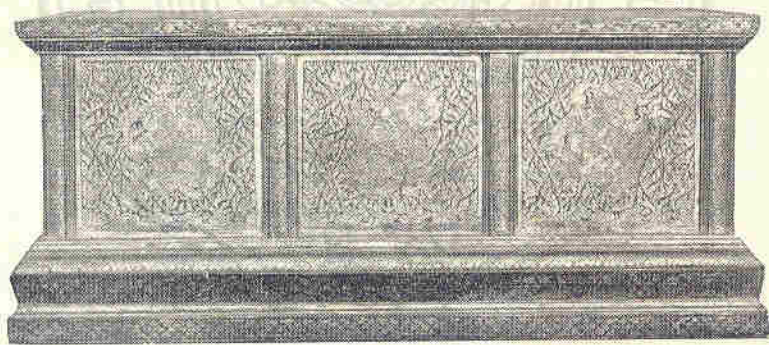
ภาพหมายเลข ๔

แสดงให้เห็นพระคัมภีร์
ซึ่งเก็บวางอยู่บนชั้น
ภายในตู้

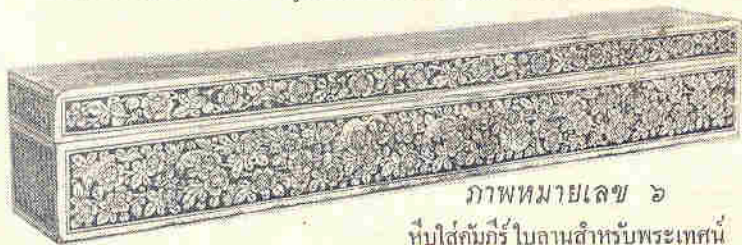

โปรดสังเกต

รูปของตู้ตั้งเป็นทรงลูกบาทก็ยอดสอบ
เต็มไปด้วยภาพลายรดน้ำ
ทั้ง ๔ ด้าน

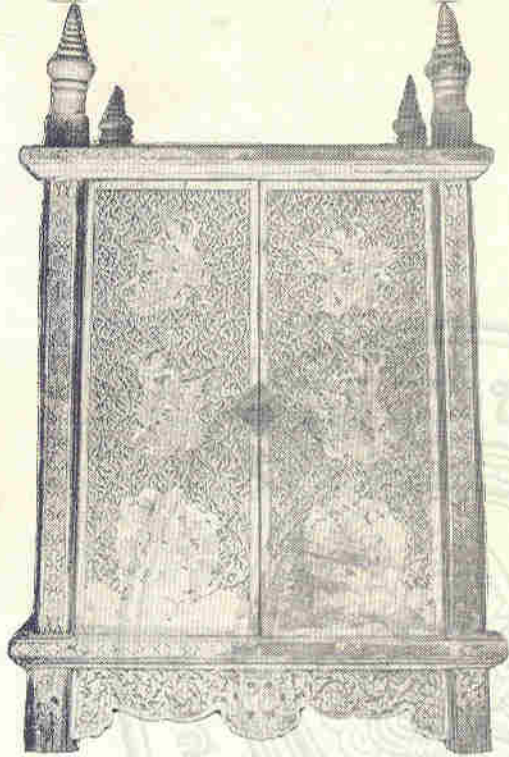

ภาพหมายเลข ๕ ตู้พระมาลัยสำหรับใส่คัมภีร์ที่ใช้สวดในงานศพ

ภาพหมายเลข ๖

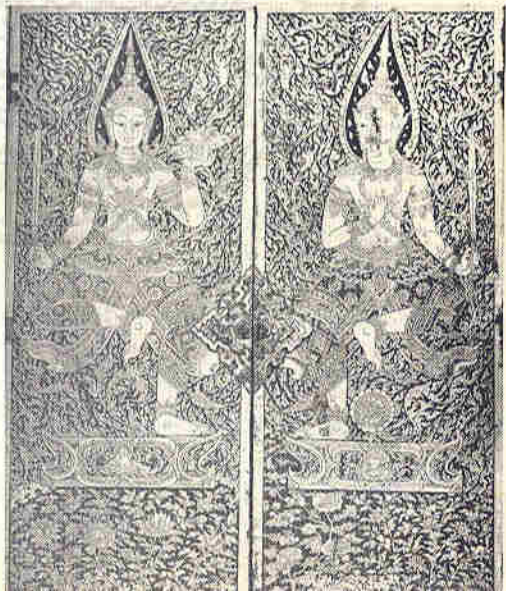
หีบใส่คัมภีร์ ใบลานสำหรับพระเทศน์

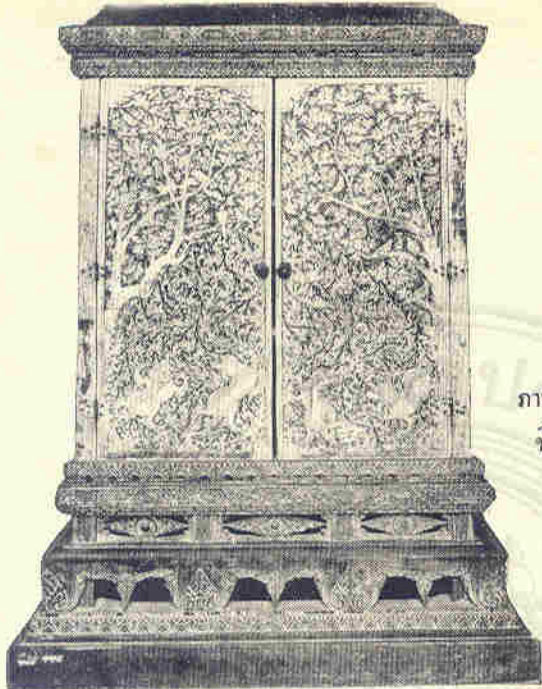

ภาพหมายเลข ๗
ตู้พระธรรมลายรดน้ำ
ประกอบด้วยกลุ่มภาพหลายกลุ่ม

ภาพหมายเลข ๘

บานตู้พระธรรมลายรดน้ำ
เขียนภาพเทพเทวารบาล
ยืนถือพระขรรค์
และ
ช่อดอกไม้

ภาพหมายเลข ๕

แบบลายรดน้ำที่สวยงามที่สุด

ของลายรดน้ำ

สมัยกรุงศรีอยุธยา

ภาพขององค์ประกอบต่างๆ ซึ่งให้เห็น

ชีวิตของสัตว์ในป่าและพืชพันธุ์ไม้

ซึ่งเจริญงอกงามในเมืองร้อน

ภาพหมายเลข ๑๐

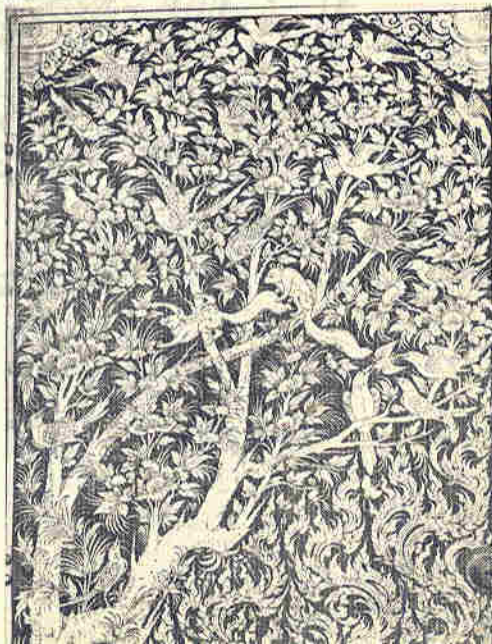
รายละเอียดส่วนหนึ่งของภาพหมายเลข ๕
แสดงถึงชีวิตของสัตว์และต้นไม้ที่นำเข้ามา

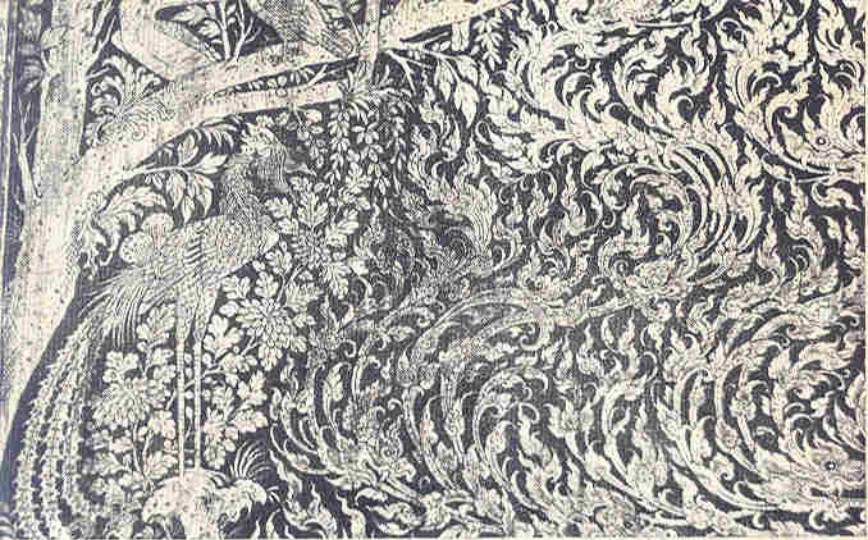
โปรดสังเกตความเป็นอยู่ของสัตว์ตัวเล็ก ๆ

ที่นำรั้งน้ำเอ็นดู ในท่าทางต่างๆ กัน

ตลอดจนดอกไม้และใบไม้

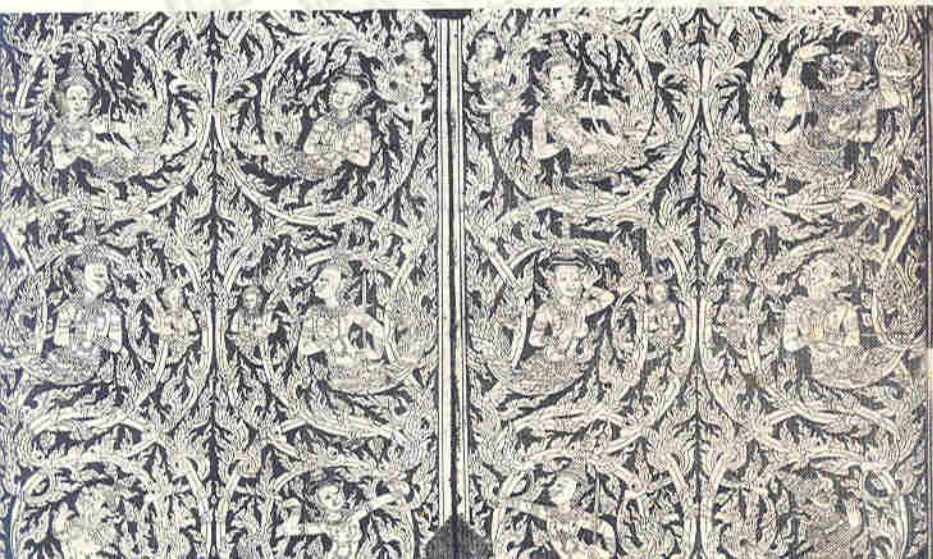
ซึ่งมีลวดลายแตกต่างกันด้วย

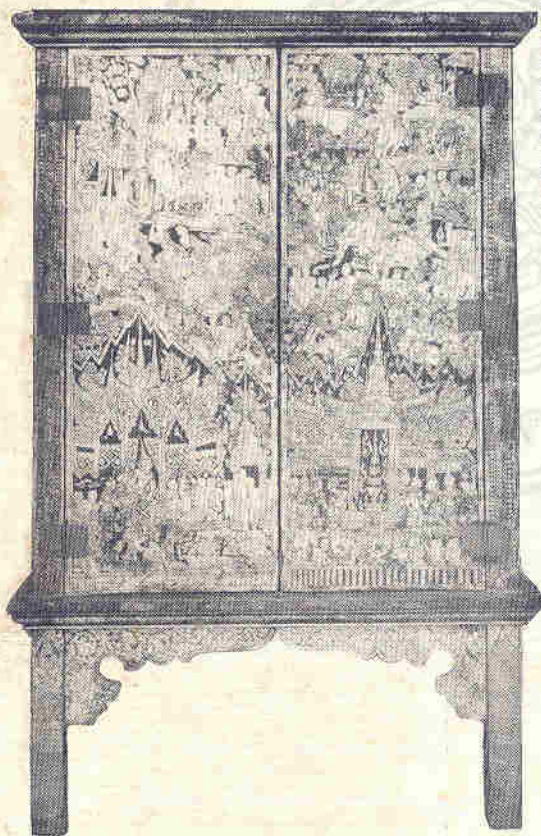
ภาพหมายเลข ๑๑ เป็นลวดลายเดี่ยวอีกด้านหนึ่งของภาพหมายเลข ๘ แสดงถึงความเคลื่อนไหวอันมีชีวิตชีวา พวยพุ่งคล้ายเปลวเพลิง เป็นการเน้นให้เห็นต้นไม้ใบหญ้า ซึ่งสะบัดพลิ้วไปตามสายลม นับว่าเป็นลวดลายกนกที่สวยงามที่สุดตามแบบฉบับของลวดลายไทย

ภาพหมายเลข ๑๒ ลวดลายกนกนั้นทำเป็นแบบวงก้นขดมีรูปเทวดานางฟ้า ชกษี นาค อยู่ภายในวง

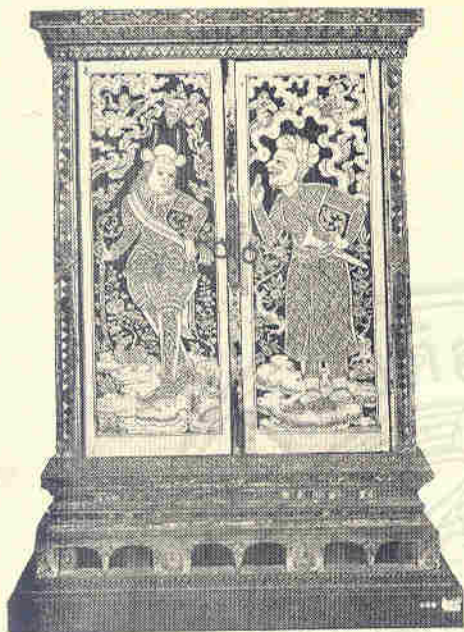
ภาพหมายเลข ๑๓

เป็นแบบลายที่ได้ความบันดาลใจมาจากวงท้าว
โปรดสังเกตว่าใบข้าวนี้ประดิษฐ์ขึ้นตามแบบ
ศิลปะประเพณีนิยม บรรดาสัตว์และนกเล็ก ๆ
ได้ช่วยทำให้เป็นภาพมีชีวิตชีวาน
ในตอนที่เป็นพื้นล่าง มักจะมีภาพสัตว์
ประเภทควาย

ภาพหมายเลข ๑๔

แสดงให้เห็นการจัดภาพที่สลับซับซ้อน
ปะปนด้วยต้นไม้ ภูเขา น้ำ และสิ่ง
ธรรมชาติอื่น ๆ อาจเขียนภาพทิวทัศน์
เล็ก ๆ อย่างประณีต นับด้วยงานร้อย
อยู่ในบานตู้พระธรรมเพียงใบเดียว

ภาพหมายเลข ๓๕

แม้ว่าแบบลายนี้จะ เป็นของสร้างจีน
และนำสมัยใจที่เป็นภาพกษัตริย์ต่าง
ประเทศ ๒ องค์ แต่ก็ดูทะอะทะ
เพราะให้หน้าหนักอ่อนแก่มากเกินไป
ทั้งลวดลายก็ไม่มิดักขณะเป็นศิลปะไทย

ภาพหมายเลข ๓๖

ภาพด้านข้างของตู้พระธรรม
สมัชรัตนโกสินทร์
แสดงให้เห็นกลุ่มภาพ
ของเทวดาและสิ่งที
ซึ่งถ้าปล่อยไว้เรื่อย ๆ
ก็จะไม่ประสานกลมกลืน
กับลวดลายส่วนอื่น
ข้างจึงตกแต่งเสียดำอาภรณ์
เป็นลวดลายต่าง ๆ เพื่อให้เกิด
ส่วนแบ่งที่เหมาะสมตามน้ำหนัก
อันซัดกันขององค์ประกอบ

ภาพหมายเลข ๑๗

มหาภิเนษกรรมณี
เราอาจสังเกตตลอดอายุประจักษ์
งดงามของรูปเทวดานางฟ้า
และ

ท้าวพระยามากษัตริย์
ตลอดจนเครื่องตกแต่งประดับประดา
อย่างอ่อนช้อย
ของสถาบันศักรม

โปรดสังเกต

ภาพของหญิงนักดนตรี ซึ่งกำลังหลับอยู่นั้น
เป็นภาพที่เขียนขึ้นตามความจริง
ซึ่งได้บันทึกมาได้จากชีวิตจริง

ภาพหมายเลข ๑๘

ส่วนชายของภาพหมายเลข ๑๗
เป็นรูปพวกหญิงนักดนตรี ที่กำลังหลับ

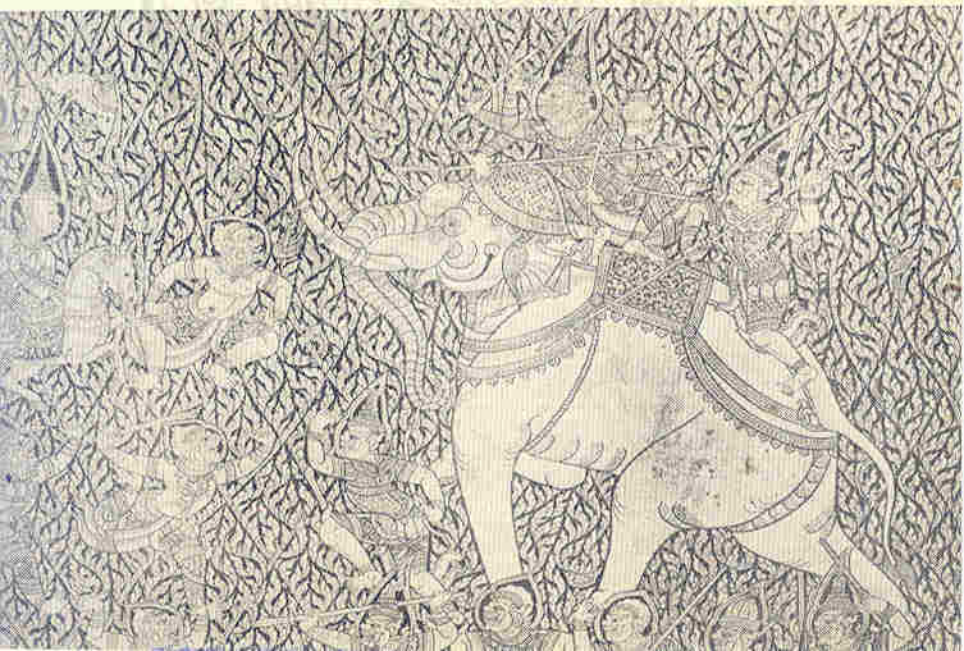

ภาพหมายเลข ๑๕

รายละเอียดส่วนหนึ่ง
ของตู้ลายรดน้ำ
สมัยกรุงรัตนโกสินทร์
เป็นภาพเรื่องสงคราม
จะเห็นรถศึกเทียมม้า
ตามแบบราชวงศ์ทวาร
วดีที่ใช้อยู่ในพระราชพิธี

ภาพหมายเลข ๒๐ ภาพพระยาช้างทรงตัวสูงและทรงพลังของท้าวทศกัณฐ์
แสดงให้เห็นว่าศิลปะไทยแต่ก่อน มีความสังเกตอย่างตเป็นพิเศษเกี่ยวกับชีวิตสัตว์

ภาพหมายเลข ๒๑

พาลีรับกับทูลพี
เป็นศิลปะไทยที่มีชีวิตชีวาก่อนหนึ่ง
การที่ช่างได้แยกแยะลักษณะสำคัญ
ของทวยที่ถ้ำลึงโกรธจัด
ออกมาให้ปรากฏนั้น
แสดงว่าช่างเป็นผู้นิยมสูง

(ขณะนี้ส่งไปแสดงในสหรัฐอเมริกา)

ภาพหมายเลข ๒๒

อีกด้านหนึ่งของที่ปลายรัตน

ภาพหมายเลข ๒๓

รูปواهر

กำลังต่อสู้กันอย่างดุเดือด

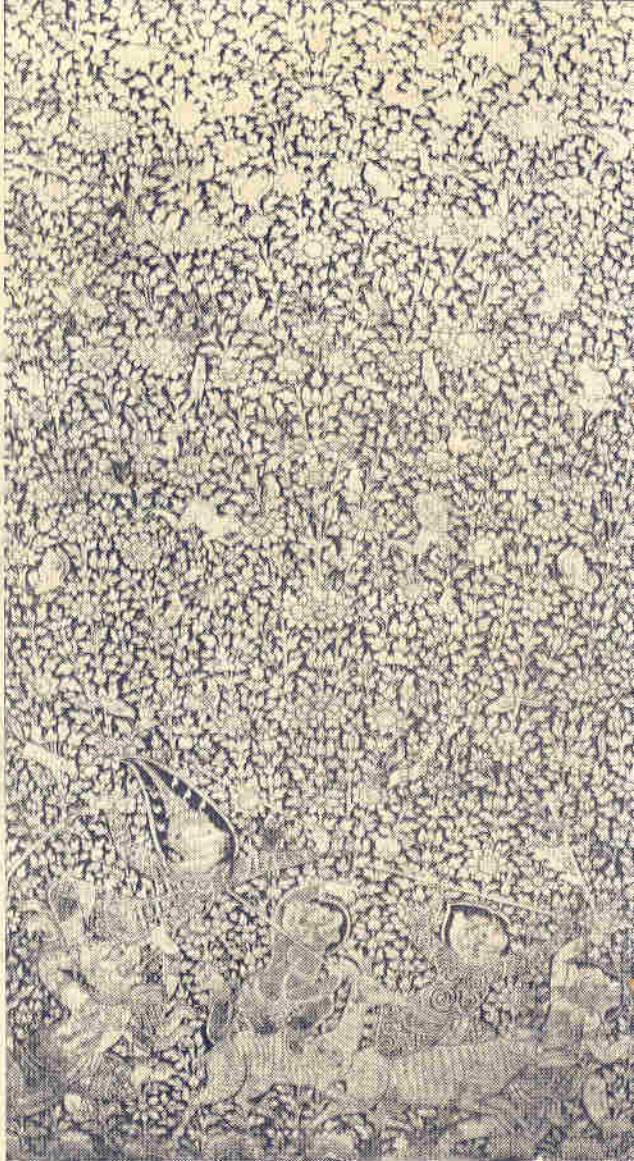
แสดงเป็นภาพทรมานไป

เป็นรูปวงกลม

ภาพหมายเลข ๒๔

ทรมานรบกับมังกรกัถ์

ภาพหมายเลข ๒๕

ภาพเตาขรตน้ำส้มขี้เหล็ก ๆ เป็นแบบรัตตัวไม้ก้าวน้ำเสื่อแล้ว

ตุลาบัตรหน้า

บรรดาศักดิ์ประยุกตคนไทยในสมัยโบราณสร้างขน
ไฉ่ มีอยู่ประเภทหนึ่งซึ่ง (ส่วนมาก) ทำจดตายเป็นภาพ
ปิดด้วยแผ่นทองคำเปิดบนพนกรัดดำ ดั้งนั้นทำบนพนกรัด
ดีแดงนค่อนข้างหายาก งานศิลปะประเภทนี้มีความสำคัญ
มากสำหรับตกแต่งเครื่องใช้ของชาวบ้านและเครื่อง
ใช้ในพระค้ำงนา ใช้ตกแต่งตั้งแต่ก่องเต็ก ๆ ขึ้นไปจนถึง
ตกแต่งประดับประดาผนังห้องททาคด้วยไม้ทั้งหมด ซึ่งหมาย
ถึงว่า ตกแต่งคงเค้นเนื้อไม้กตารางนวลไปจนถึงเนื้อททตาย
ร้อยยดารางฟดให้จิดรอลงการ จดตายปิดทองบนพนกรัด
เป็นศิลปะที่นิยมกันแพร่หลายมาก

งานช่างรักประเภทนี้ เราเรียกกันว่า " ตุลาบัตรหน้า " (หมายถึงการทำงานสำเร็จในขั้นสุดท้ายด้วยการเอาหน้ารด ซึ่งจะอธิบายวิธีทำต่อไปข้างหน้า) ได้เจริญสูงสุดในสมัย
อยุธยา ตั้งแต่พุทธศัศวรรษที่ ๒๒ จนถึงตอนกลางพุทธ
ศัศวรรษที่ ๒๓ เมื่อย้ายพระมหานครจากกรุงศรีอยุธยามาตั้ง
อยู่ ณ กรุงธนบุรี ในปี พ.ศ. ๒๓๓๐ และจากกรุงธนบุรีมา

ตั้งอยู่ ณ กรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. ๒๓๒๕ ตามลำดับ งาน
ศิลปประเภทสถาปัตยกรรมยังคงดำเนินเรื่อยมาตามแบบอย่าง
ศิลปชั้นสูงของสมัยอยุธยา แต่มาเสื่อมคุณค่าของศิลปไป
ในเมื่อได้รับอิทธิพลศิลปจีน ซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดแจ้งจาก
งานที่สร้างกันขึ้นในสมัยหลังๆ เป็นสิ่งแน่นอนที่ว่าการ
เปลี่ยนแปลงแบบอย่างศิลปนั้น เนื่องมาจากความรู้ดีนิยม
ไปตามสมัยใครจะได้แบบใหม่ ๆ แปลก ๆ แตกต่างไปจาก
ของเดิม ด้วยเหตุนี้ ลักษณะพิเศษของไทยแท้ ๆ จึงสูญไป
ประกอบกับงานที่สร้างกันขึ้นในระยะหลังๆ นี้ ไม่อาจแข่งขัน
กับงานช่างรักชนฝีมือของจีนได้ เพราะมีหลักเกณฑ์ในการ
กำหนดแบบอย่างของศิลปแตกต่างกันไปคนละแนว

ในสมัยโบราณ เทคนิคในงานช่างรักของเรามีกำเนิด
จากประเทศจีน ว่าที่จริงแล้ว เราอาจค้นหาที่มาของดวงด้าย
แบบจีนได้ในศิลปของไทย แต่ศิลปชั้นฝีมือของไทยนั้นย่อม
มีลักษณะของตนเองเป็นพิเศษ ซึ่งมีอาจผสมให้ก่อกันหาย
เข้าไปในศิลปของชาติอื่นได้ มิฉะนั้น คุณลักษณะพิเศษ
ก็จะสูญหายไป

ในเรื่องเกี่ยวกับองค์ประกอบของงานช่างวิจิตร ก็
คล้ายกับงานจิตรกรรม (ของเขา) กล่าวคือ แต่งภาพ
ของทิวทัศน์ประกอบด้วยท้องฟ้าอันแจ่มใสกว้างใหญ่ มีเป็น
ภาพพคนหรือหน้า แต่ก็มีรูปคนไม้ รูปคน และสัตว์ต่าง ๆ
ขนาดเล็ก ๆ ชัดแจ้งหวิระ ทำให้ภาพทั้งหมดเกิดเป็นรูปจำนมิติ
ตรงกันข้ามกับของไทย ซึ่งมีแบบตลอดายเป็นสิ่งมีชีวิต และ
องค์ประกอบของภาพก็ประกอบด้วยลักษณะหลายอย่าง
เช่น รูปเคหสถานบ้านเรือน รูปคน และรูปสัตว์ต่าง ๆ
ประดำเนินพันชกนอยู่กับภูเขา พืชพันธุ์ ธรรมชาติต่าง
เป็นคน ซึ่งภาพต่าง ๆ เหล่านี้จะกระจายกันอยู่ทั่วไปในเนื้อ
ที่ค่อนข้างใหญ่และต่อเนื่องของพณณงหรือแผ่นพทตกแดง
อื่น ๆ อันมีลักษณะคล้าย โปรดเปรียบเทียบภาพหมายเลข ๑
ซึ่งเป็นภาพฝีมือชนสูงของไทย กับภาพหมายเลข ๒
ซึ่งได้รับอิทธิพลศิลปะจีน เราจะเห็นได้ชัดว่า ภาพหมายเลข
๒ นั้น สดุดยัลักษณะแบบอย่างของไทยไปแล้ว ศลชดจน

ภาพที่อ้างหมายเลขในขั้นและต่อไปข้างหน้า จากของจริงจากตู้และ
หีบพระธรรมไม้ ในพระที่นั่งศิวโมกษพิมาน ในพิพิธภัณฑ์สถาน
แห่งชาติ โปรดพลิกดูหมายเลขประจำตู้และประวัติ ในภาคผนวก
ท้ายเล่มหนังสือ

ความงดงามประณีตทางศิลปะก็หมดกันไปด้วย ภาพหมาย
เลข ๓ เป็นภาพสมัยอยุธยา แสดงให้เห็นถึงความวิจิตร
งดงามของศิลปะ "ลายรดนา" ซึ่งเจริญถึงขั้นสูงสุด เป็น
ภาพประกอบด้วยรูปคนแต่ละตัว ต่อประสานกันเป็นอันดี
กับดวงดาดบดดอกไม้ แม้กระจายไปทั่วเนื้อที่

เทคนิคของงานช่างวิจิตรคงกระทำกันอยู่ในประเทศ
ไทยจนทุกวันนี้ ทั้งทำกันเป็นตาเป็นต้นก็คือ ในจังหวัด
เชียงใหม่ แต่ทว่าถ้าเราที่จะทำดาดบดให้งดงามวิจิตร
ดั่งไขว่ตามาก ทั้งในปัจจุบันนี้ อะไรทุกอย่างเป็นการค้า
ไปหมด งานศิลปะประเภทนี้จึงสูญเสียคุณค่าของศิลปะที่ดีไป

ลายรดนา อาจกระทำบนแผ่นกระดาน หรือบน
ภาชนะต่าง ๆ เช่น หีบ แจกัน และอื่น ๆ ซึ่งด้านด้วยไม้ไผ่
ดงรัก ถาดอย่างกว้าง ๆ ก็คือ เทคนิคของลายรดนานั้น
คือทาวารักดงบนแผ่นกระดาน หรือทาหีบเคว็องจกด้าน
ตั้งสามครั้ง (ยารัก ทาได้มาจากต้นไม้ชนิดหนึ่ง ซึ่งขึ้น
อยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย) เมื่อวาดแบบดาดบดลง
บนพื้นรักแล้ว จึงตง น้ำยาสีเหลือง ผสมยางไม้ (เรียกกัน
ว่า รง) ตงบนพื้นทซึ่งจะคงเงนไว้ให้เป็นสีดำ วนค้อมมา

จึงตกรักบาง ๆ ให้อ้วพิน เมื่อรักเกือบจะแห้ง จึงเอาแผ่น
ทองคำเปิดอบีตบลงไปให้เต็มเนื้อทั้งหมด ทงไว้ประมาณ
ตั้ง ๒๐ ชั่วโมง จึงรดน้ำดังทองออกไปจากส่วนที่ตงน้ำยา
ตั้งเหตอง (รง) ไว้ แต่จุดดตายที่บดทองไว้ก็จะปรากฏ
ขึ้นมาทางหมด ด้วยเหตุนี้เอง เราจึงเรียกศัพทประเภทนี้ว่า
“ ตายรดน้ำ ” คือ ตายคกแต่งทตางดองยา อินทจริงศตวาม
ดองยามของตายรดน้ำนั้น ฆนอยู่กับแบบจุดดตายที่ถูกคอง
ดมบุรณเป็นประการแรก ประการต่อมาคืออยู่ทการทางาน
อย่างประณต ซึ่งซางจะต้องตงมอดด้วยตนเองจนเสร็จงาน

ตงดิดกตางมาแตวซางตน ว่าตายรดน้ำนั้นใช้คกแต่ง
ตั้งของทตางอย่าง แตทตาคัญ กคือ การใช้คกแต่งบาน
ประศู บานหน้าตางโบสถ์จทว และศูพระชธรรม ซึ่งเก็บ
รักษาคมภรพระไครมีฏกณบับ โบตาน

เนื่องจากแตตวตตางกมคพระชธรรม ตองคคคตว
กอนทอทชพตศวันตคจะเซามาเมอไมกดับบมาน จานจนค
พระชธรรมทงหมด (ในประเทศไทย) จะม่มากมายตั้งเพียงไค
ครนมาได้รับอทชพตจากศวันตค จึงเปดียนมานิยมใช้ค
ฝักระจกแทนศูพระชธรรมแบบเกาทตั้งดองยามกนเดี่ยหมด

ศุภระธรรมเหตานั้น โดยมากเก็บอยู่ในหอไตร ซึ่ง
มักจะสร้างชั้นในตระนำ เพื่อบ่งกั้นมิให้ปลดกชนมากคกน
พระคัมภีร์ ภายในหอไตรก็มักจะถูกแต่งด้วยตวตถายแบบ
เรขาคณิต มีบางเหมือนกันแต่่นอย ตกแต่งด้วยองค์
ประกอบเป็นเรื่องราวตก หรือเรื่องประวัติศาตร์ เนื่องจาก
ไม่อาจมูเบือยไปใต้ง่าย ในปัจจุบันนี้ เรงจึงไม่ค่อยจะให้เห็น
เป็นพิเศษนอกจากหอไตรของตงาม ซึ่งเป็นต้นบศของ
พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนครสวรรค์ศักกพินิต หอไตรนี้
มคอยู่อกหลังตง ซึ่งใช้ตำหรับเขียนพระคัมภีร์ จึงเรียกดว
“หอเขียน” เดิมอยุ่ทอยุชยา แดงยายมาอยู่ตบ้านกตง ซึ่ง
อยุ่ไม่ไกลจากคตงหวตเท่าไคนี้ก ต่อมา หอไตรแะหอ
เขียนได้ถูกรวมเข้าเป็นหลังเดียวกัน ครนใหม่ พ.ศ. ๒๕๐๓
ได้นำหอไตรนี้เข้ามาในกรุงเทพฯ แะซ่อมแซมฝายนึ่งแะ
สร้างชนใหม่่อกตามโครงของเก่า ณ ึ่งตงนฝักกาคบปัจจุบัน
ตามปรกค หอไตรมีห้องชนในตำหรับเก็บศุภระธรรม แะ
มีเฉลียงซึ่งมีฝากันโดยรอบ มีหน้าค่างค่านตง ๓ ช่อง ฝาด้าน
ในของเฉลียงแะฝาท้อง ตกแต่งด้วยตวตถายรตนำเป็นรูปคน
แะรูปสัตว์ รูปเคหตถกานบ้านเรือน แะตึงธรรมชชาติ

มากมายหลายระบวน เป็นความมหัศจรรย์ของแบบอย่าง
ลวดลาย ซึ่งแต่ดั้งถึงเรื่องราวในพระคำฉันท์ เรื่องชาดก
และเรื่องที่มีจริง ๆ นอกจากจะมีค่างยวดทางศิลปะแล้ว ยังมี
คุณค่าในทางบันทึกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะของ
สมัยอยุธยาตอนปลายพุทธศตวรรษที่ ๒๓ ชักคูดย องค์
ประกอบภาพทั้งหมด (ของหอไตรในวังสวนผักกาด) มี
เนื้อที่มากกว่า ๕๕๐ ตารางฟุต

ตั้งของเครื่องใช้ตามบ้านที่ตกแต่งด้วยลายรดน้ำ ที่
สำคัญที่สุด ก็คือ หีบใบใหญ่ขนาดยาวประมาณ ๓๐ นิ้ว
กว้าง ๒๐ นิ้ว และสูง ๒๐ นิ้ว หีบประเภทนี้มีสองแบบ แบบ
หนึ่งมีฝาเป็นรูปกรวยเหลี่ยมสูง ชักแบบหนึ่งดูงามกว่า ทำ
ฝาแบน มีก้นแฉกและเหลี่ยมสองข้าง ฉมยกลอน พอกคหบดี
ใช้เป็นหีบเก็บเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของคน เนื่องจากเป็นของ
ดีมีค่าทางศิลปะ เมื่อท่านเจ้าของสิ้นบุญไปแล้ว ถูกหลอกลวง
ก็นำไปถวายวัด พระภิกษุจึงมาจึงใช้เก็บพระคัมภีร์ ด้วย
เหตุนี้ ตั้งของเครื่องใช้ของชาวบ้านจึงกลายเป็นฉมยกลอน
ของพระคำฉันท์ไป และเรียกกันว่า “ตู้พระธรรมฝาตัด”
หมายถึงหีบซึ่งมีฝาแบนราบ (ดูภาพหมายเลข ๓)

ตั้งโตกต่างแต่ ว่าคูประธรรมณมือนชุนสูงนมนมอยู่เป็น
จำนวนมากมาย คูประธรรมเหล่านี้โตกระจัดกระจายไปอยู่
ในที่ต่าง ๆ กัน โดยคนส่วนมากไม่ค่อยสนใจ แต่เพราะหัด
ทงยมเหลอออยู่ตามวัดต่าง ๆ อีกมาก และทงนวดด้วยงมก
ไค่นามาเก็บรักษาไว้ในพิพชณนทตถนแห่งชาติที่กรุงเทพฯ
ในพิพชณนทตถนแห่งชาติน นอกจากที่ไว้เป็นคูประ
พระคมภกรจริง ๆ แลว ทงยมหบซงแตกอนเคยไว้เก็บเลอมา
ชกคดง

คูประธรรมที่แท้จริง (ภาพหมายเลข ๔) นน มีทรง
เป็นรูป ๔ เหลี่ยมตูกบาศก์ ส่วนบนลอบ มีขาตรงตรงมม
ดีชา ยาดจากมมของคตงไปประมาณ ๓๕ หรือ ๔๐ นิ้ว
โดยทวไป ขาของคูประธรรมน (ส่วนมาก) คตแต่งเป็น
ถายรคนา หรือทาเป็นถายจ่าหตกไมบาง แต่เป็นถงนอย
แม้ว่าคูประธรรมจะมีขนาดแตกต่ากันอยู่มากก็ตาม ขนาด
เฉลยโดยทวไป พอกำหนดโตคตงน คือ สูง ๕๐ นิ้ว กว้าง
๔๐ นิ้ว แลวระก ๓๐ นิ้ว ขาคูยาว ๓๕ หรือ ๔๐ นิ้ว ภาย
ในคตมชนหลายชนจ่าหรบวางหือพระคมภกร ซึ่งโตกต่างมา
แต่คว่าจารตงในใบถน แตวมคเป็นตูกๆ ตูกระ ๒๕ ใบถน

เมื่อมตรวมหลายยุคเข้าด้วยกันทั้งชุด เรียกว่า "คัมภีร์"
คัมภีร์หนังสือเรื่องหนึ่ง จบบริบูรณ์

นอกจากคัมภีร์พระธรรม ๒ แบบที่กล่าวข้างต้น ยังมีหีบ
ชนิดหนึ่ง เรียกว่า "คัมภีร์ข้อสังค" หรือ "คัมภีร์พระมาตย"
คัมภีร์ที่เก็บไว้ในคูน เป็นเรื่องของพระมาตยสำหรับใช้สังค
ในงานศพ คำว่า "พระมาตย" เป็นชื่อของพระอรหันต์
พระสาวกองค์หนึ่งของพระพุทธเจ้า ท่านได้ไปเยี่ยมเมือง
สังวรรคัและลงไปโปรดสัตว์ในนรก ซึ่งท่านได้ไปพบผู้ตกตาย
ไปแล้ว ได้รับความสุขอยู่ในสังวรรคัม และประดับความ
ทุกข์ทรมานอยู่ในนรกกัม แล้วแต่ผลกรรมที่คนได้ทำไว้เมื่อ
ครั้งอยู่ในมนุษยโลก

ตามประวัติ ทางด้านหน้าและด้านหลังของหีบพระธรรม
ซึ่งมีขนาดยาว ๓๒ นิ้ว กว้าง ๑๑ นิ้ว และสูง ๑๕ นิ้ว มี
แบ่งออกเป็นสามหรือสี่ช่อง ๆ ตกแต่งเป็นดวงด้ายหรือ
รูปภาพเกี่ยวกับเรื่องในพระคำตนา เรื่องชาติก หรือเรื่อง
ที่เป็นจริงตามธรรมชาติ เรื่องรามเกียรติ์กนยมทำใจด้วย
เหมือนกัน (ดูภาพหมายเลข ๕)

ยังมีหีบขนาดเด็กขนค่นำไปใต้สะดอกออกอย่างหนึ่ง
ถ้าหีบได้พระคัมภีร์ทพระภิกษุตั้งขึ้นไว้แต่ตั้งพระธรรมเทศนา
ซึ่งในสมัยโบราณประดับประดาเป็นลายรดน้ำ มีขนาดยาว
ประมาณ ๒๒ นิ้ว กว้างแต่ตั้ง ๕ นิ้ว เนื่องจากเป็นของ
ขนาดเล็ก ดังนั้น จึงตกแต่งเป็นลวดลายหงตั้ง หีบขนค่น
เรียกว่า "หีบพระเทศน์" เด็กศิษย์วัดหรือผู้หนึ่งผู้ใดจะ
แบกหีบขนค่นตามหลังพระเมื่อท่านออกไปเทศน์นอกวัด (ดูภาพ
หมายเลข ๖)

องค์ประกอบภาพลายรดน้ำบนตพระธรรมมนุ มีแบบ
ต่าง ๆ กันมากมายหลายแบบ ซึ่งจะขอกล่าวถึงแต่เฉพาะที่
สำคัญสักต้องตามแบบเท่านั้น ดังต่อไปนี้ :-

แบบที่หนึ่งมีหมู่ภาพในเรื่องชาดกซึ่งสร้างขนค่นตามแบบ
ประเพณีนิยม (ภาพหมายเลข ๗) หรือภาพอื่นใดแต่เดียว
เช่น ภาพหมายเลข ๘ หรือไม่ก็เป็นภาพคู่ เช่น ภาพแผ่น
ซ้ายมือของ ภาพหมายเลข ๑ เป็นรูปยักษ์แบกทศกัณฐ์
ตัวแผ่นขวามือเป็นภาพหนุมานกำลังแบกพระราม หรือไม่
ก็เป็นภาพพระนารายณ์ทรงครุฑ และภาพอื่น ๆ ฉากหลัง
ของภาพเหล่านี้ทำเป็นลวดลายไปไม้ตีขัดเปิดทองถึงตามแบบ

ประเพณีนิยม เรียกกันว่า “ตายถนน” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะอันเจริญงอกงามของพหุชนุไม์เดอชโยในเมืองรอน

ตายคู่พระธรรมดางคู่ ไม่น่าพจน ตอนด่างเป็นตายถนน ตอนบนเป็นภาพคนไม่ครึ่งจริงครึ่งประดิษฐ์ ในระหว่างตายถนน จะมีตึกและตึกแม่ตงเล็ก ๆ รูปปร่างน่ารัก น่าเอ็นดู แทรกอยู่ทั่วไป เช่น ตึก กระรอก นก ตึกกำฝเดือ เป็นต้น ตึกตึกทรายมักจะเขียนไว้ในซุ้มไม้ เช่น ภาพหมายเลข ๕ เป็นต้น ตายรตนาที่จัดวางงามยอดเยี่ยม คือ ตายรตนาต้มยอยุรยา ที่เรียกกันว่า “คู่พระธรรม วัดเชิงหวาย”

บรรดาตึกและตึกแม่ตงต่าง ๆ (ที่คู่พระธรรม วัดเชิงหวาย) ได้วาดขึ้นด้วยความรู้ ความสามารถอย่างอัจฉริยะ ได้รูปลักษณะของตึกโดยแท้จริง ซึ่งแสดงว่าคนไทยในสมัยโบราณคลุกคลีอยู่กับต้นไม้ ใบหญ้า และฝูงสัตว์ นานาชนิด มีความใกล้ชิดกับธรรมชาติ และเพราะเหตุนี้เอง คีตบั้นโบราณจึงมีไฮกาศศึกษาและเข้าใจธรรมชาติได้อย่างละเอียดลึกซึ้งทุกแห่งทุกมุม

ภาพหมายเลข ๑๐ จะเห็นได้ว่า คู่พระกรรมไบนี่
มีชาติงแตกต่างไปจากกรรมคา โดยมีต้นต่างทำเป็นรูป
“ เทาตั้งหี ” ซึ่งเคยพบว่ามีอยู่ในศิลปะไทยด้วยเหมือนกัน
แล้วมามีใช้กันมากในสมัยอยุธยาและสมัยรัตนโกสินทร์ มี
ทั้งทำด้วยไม้และปูนปั้น

คู่พระกรรมแบบ “ ตายกนก ” นี้ เป็นแบบที่คดกุด
ในประเภทของดวงตายประดับตกแต่ง มีตั้งควรตั้งเกิด คือ
แม้จะมีตายใบไม้ยูเค็มเนื้อที่ในคอนต่างของตน ไม่ก็ตาม
มวดต่างๆ ของตายใบไม้เหล่านี้เห็นเป็นกุดมกอนที่ดูจะแจ่ม
และชนะเดี่ยวกันส่วนประกอบทั้งหลายก็มีความเป็นเอกภาพ
ประดับกันกลมกลืนกันโดยสมบูรณ์ เป็นความจริงที่ว่า เมื่อ
เราดูตายกนกนแดง ย่อมจะเกิดความรู้สึกที่ว่า ต้นไม้ใบหญ้า
หรือพันธุ์ไม้อื่นนานาชนิดของเมืองร้อนนั้น ใบกุดระบัด
ต้นพรวไปตามสายลม

ภาพหมายเลข ๑๑ เป็นภาพแสดงให้เห็นส่วนละเอียด
ของตายประดับพระกรรมที่กล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นภาพ
สัตว์เล็กๆ น่ารักๆ เช่น นก เหยี่ยว ชนดอยผีเสื้อต่างๆ โดยเฉพาะ
เจ้ากระรอกตัวเล็กที่กางปีกโฉบจากกิ่งไม้ กิ่งหนึ่งไปยังอีก

กึ่งหนึ่ง ด้วยความปราดเปรี้ยวน่าชม เจ้ากระรอกออกตัวหนึ่ง
ดูเหมือนหงส์แต่ใจอยู่ว่าจะกระโดดตามเพื่อนของมันไป
หรือไม่ทางด้านขวามือจะเห็นนกต้อมตัวดำตงจกกันแจ่มเจือ
เพราะที่รายคอกหนึ่งอยู่ ขณะเมื่อนกตัวอื่น ๆ กำลังบิน บาง
ก็ร้องเสียงแห่ม บางก็จับนงอยู่กับคอกไม้ตะ ใบไม้อัน
งดงามวิจิตร คือมีนงผู้ซึ่งตั้งเกศกรรมชาติด้วยความคองก
ตงใจอย่างที่สุดเท่านั้น จึงสามารถเขียนภาพต้อมและต้อม
แม่ตงเด็ก ๆ เหล่านี้ในอิริยาบถต่าง ๆ กันเช่นนั้นได้ ภาพ
หมายเลข ๑๑ เป็นภาพแสดงถึงลักษณะเย็บคอของตายอีก
คอกหนึ่ง ซึ่งเราจะสังเกตเห็นได้ว่าเป็นตายไทยผสมชนตง
เต็มไปด้วยความวิจิตรบรรจงและมีชุดชวาดเหลืองเงิน

ตายกนกอาจประกอบขึ้นอย่างอิสระเสรี เช่นตาย
ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น หรืออาจเป็นแบบเรขาคณิตก็ได้
ถึงกัน ใบไม้ของตายต่างแบบมีลักษณะเป็นเส้นดิ่ง ต่างแบบ
เป็นวงก้านขอ ซึ่งมักจะมรูปร่างทิวคาง ถึง ยักษ์ หรือ นาค
อยู่ตรงปลายวง (ดูภาพหมายเลข ๑๒)

ตายต่างแบบได้ความบันเทิงใจมาจากวงข้าว ขอให้
ภาพหมายเลข ๑๓ อันเป็นตายที่ตงอย่างงามแบบหนึ่งของ

ศิลปะสมัยอยุธยา จะเห็นได้ว่า ท่วงทำนองของลายประกอบ
ด้วยวงข้างขนาดใหญ่ ๓ วง แต่กระจายชั้นดั่งเบองบน
ใบชาวนกเขยขนเป็นลายกนกตามแบบประเพณีนิยม น
กอกเหมือนกัน เพื่อที่จะให้เกิดความซ้ำซากจนในองค์
ประกอบภาพ ก็สืบจึงสร้างชีวิตของภาพด้วยการเขียนรูป
นกแตรดัดใจเด็ก ๆ ถาดงบนหรือเกาะนั่งอยู่บน ใบชา ให้เป็น
ไปอย่างธรรมชาติและน่าดูที่สุด เป็นที่น่าสังเกตว่า ตอนต่าง
ของภาพลายวงข้างนี้ ก็เหมือนนกของลายตุพระธรรมอื่นๆ
คือ ในระหว่างใบชาชูตั้งขึ้นไปนั้น มีสิงห์เขียนอย่างแบบ
ประเพณีนิยมอยู่ดั่งคือ ดูประหนึ่งว่า ถาดงจะค้ำอยู่ก้น ขอ
ให้สังเกตดูด้วยว่า ภาพดัดใจอื่น ๆ ทั้งหมด ต่างเขียนไปตาม
แบบจริง หรือครึ่งจริงครึ่งประดิษฐ์ แต่รูปดัดใจขนาดใหญ่
เช่น สิงห์ เต่า หรือมกร นั้น ปรากฏว่า เป็นแบบ
ประดิษฐ์ตามประเพณีนิยมทั้งสิ้น ไม่อาจจะเขียนไว้ใน
ลายวงหน้าหรือในงานจิตรกรรมฝาผนังก็ตาม แม้อารูปดัดใจ
เหล่านี้จะมีลักษณะเป็นแบบ ตกแต่งแต่เป็นแบบประเพณี

มกร เป็นสัตว์น้ำชนิดหนึ่ง ตามคติในเทพนิยายของอินเดีย ซึ่งวง
และงาคล้ายช้าง

นิยม ก็ยังแสดงความจริงซึ่งมีข้อเท็จจริง อันเป็นลักษณะพิเศษ
โดยเฉพาะของศิลปินไทย ลักษณะพิเศษโดยเฉพาะแะแบบ
ถูดตายอันพิสดารซึ่งมีอยู่ในศิลปินไทยนั้น ย่อมได้รับความ
บันดาดใจมาจากสิ่งแจดต้อมตามธรรมชาติ โดยความจริง
แล้ว ต้องคิดว่า ความคิดนั้นของศิลปินไทยโบราณที่ก่อ
ให้เกิดถึงอนนาชนชนเพียงใดนั้น ย่อมเป็นผลต่อที่อันมาจาก
พรพณรูปฤกษ์ชาติซึ่งดารตาชอยู่ทั่วไป บันดาดใจให้เขา
เกิดความคิดที่จะเขียนภาพสัตว์แะภาพคนชนได้อย่าง
แปลก ๆ นั้นเอง เพราะว่าในบ้ำที่บอเรนตบซบชอนนั้น
ทำให้เป็นการยากที่จะแยกเรื่องจริงแะเรื่องไม่จริงออกไป
จากกัน แะเมื่อผู้ใดมันดัยทางศิลปินสูง ผู้นั้นก็ควรสร้างงาน
ศิลปินในลักษณะอันประหลาดตามที่ควรยจินมา

ภาพหมายเลข ๑๘ แสดงให้เห็นของค้ประกอบภาพ
ที่ดำกัญอึกแบบหนึ่งของงานศิลปินเป็นพิเศษ โดยเฉพาะที่สร้าง
ขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ องค์ประกอบบนประกอบชนคด้วย
ภาพอาคารคงอยู่ถดกนชนไปแะเรื่องรายชอยบนกุฎา ณ ท่าม
กตางคนไม้ ถ้าชาว แะตั้งธรรมชาติอัน ควอาคารคงคง
อยู่ถด ๆ กนชนไป ไม่อาจที่จะกต่างได้ว่า คงอยู่ในระดับตา

ซึ่งมองจากที่สูง อย่างที่เรียกกันว่า "ระดับตานกบิน"
(a bird's eye-view) เพราะว่า รูปอาคารทั้งหมดมีขนาด
เท่ากัน แต่มีทัศนียภาพที่เบียดกันจนอันเดียวกัน วิศวกร
เช่นนี้ เป็นแบบโดยเฉพาะของศิลปะไทย ซึ่งอาจเห็นได้ทั้ง
ภาพฝาผนังและภาพถ่ายรดน้ำ ตวงกันข้ามกับงานจิตรกรรม
แบบอื่น ซึ่งศิลปินมีอิสระที่จะประกอบกลุ่มและคุณค่า
ของภาพได้ตามใจชอบของคน แต่ในงานดาวยรดน้ำนั้น ภาพ
จะต้องมีความถ่วงกันอย่างพอเหมาะพอดีของความอ่อน
และแก่ อันบังเกิดจากดีด้าของรักและความสว่างของ
ทองคำเปลว หากความอ่อนและแก่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งข่ม
กันมากเกินไป ก็จะมีเกิดความขัดแย้งไม่ประสานกันจน
งานที่กระทำดีแล้วนั้นจะต้องไม่บังเกิดความแน่นทึบเกินไป
ด้วย ดังจะเห็นได้จาก ภาพหมายเลข ๑๕ เป็นตัวอย่าง
ซึ่งเป็นภาพพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ แห่งประเทศฝรั่งเศส และ
พระเจ้าออรัง เซบ แห่งประเทศอินเดีย แม้แต่พระบรมม
เป็นของดีร่างเช่น โฉมมัยอยุธยาที่จริง แต่ก็ไม่มีความทาง
คิดปมมากนัก นอกจากจะเป็นถึงหน้าตักใจในหลักฐานทางด้าน
ประวัติศาสตร์ และที่แต่งตั้งให้เห็นได้อีกอย่างหนึ่งว่า ศิลปะไทย

หลาย ๆ ภาพ และเนื่องจากมีความเป็นลักษณะพิเศษ
โดยเฉพาะของภาพเช่นกต่างมา การที่เราจะชื่นชมภาพวาด
เหล่านี้ให้โตเต็มที่ ก็จำเป็นต้องศึกษาภาพอย่างใกล้ชิด
เมื่อเราดูภาพครั้งแรก ความรู้สึกจับใจของเราจะไม่ปรากฏ
เพราะองค์ประกอบภาพบรรจุเรื่องต่าง ๆ ได้มากมายหลาย
ชนิด ด้วยการศึกษาค้นคว้าอย่างใกล้ชิดเท่านั้น ที่
จะช่วยให้ได้เห็นความงามอย่างยอดเยี่ยมของภาพที่มีลักษณะ
พิเศษหลายอย่าง

ภาพหมายเลข ๑๗ เป็นองค์ประกอบภาพอันพิเศษ
แต่คงให้เห็นเจ้าชายดิชัคตะกาดังจะจากพระมเหสีและพระ
โอรสซึ่งเพิ่งประสูติใหม่ ไปสู่ชีวิตคนปรด เพื่อแสวงหาความ
จริงอันเป็นเหตุของความเกิด ความทุกข์ และความตาย
ภาพพระพุทธเจ้าในอนาคต และภาพพระนางโยธราทาดัง
บรรทมหลับอยู่เคียงข้างพระโอรส เป็นภาพซึ่งวาดขึ้นอย่าง
ประณีตอ่อนหวาน เราความรู้สึกให้เกิดขึ้นเป็นพิเศษ
เป็นศิลปะแบบไทยฝีมือชั้นสูง ใช้เป็นแบบวาดภาพเทวดา
และท้าวพระยามหากษัตริย์โดยเฉพาะ ศิลปะแบบประเพณี
นิยมนครกันข้ามกับแบบของจริง ซึ่งช่างเขียนใช้ในการ

ภาพรศีกกเขียนกัน ในสมัยหลังดูเหมือนจะเต็มไปด้วย
มาเดี่ยว แทนมาก การเขียนง่าย ๆ เช่นนี้ ย่อมแสดงถึง
ความเอาแคใจของช่างที่ไม่ยอมอดลงในศิลปะ จึงถึงความ
ยากลำบาก โดยเขียนเป็นมาตวัดหนึ่งบังคับต้องเสีย ภาพ
ในเรื่องรามเกียรติ์ แทนที่ราชรถจะเต็มไปด้วยมากดบเต็ม
ด้วยสัตว์ต่าง ๆ มีรูปร่างตามคติในเทพนิยายอย่างพิสดาร
ตามปรกติ หมู่ภาพนั้นมักจะม้ายไปไม่ตามแบบประเพณี
นิยมต่อมอยู่โดยรอบ

ตามที่โลกต่างแะยามาแะวช่วงตนว่า เกือบของค
ประกอบภาพอื่น ๆ โดยทั่วไปของฉายรัตนานัน ความ
หรือหราชองตายอยู่ที่ภาพแะดงความเป็นอยู่ของสัตว์ประปนอยู่
ทั่วไปในระหว่างพหัพันธุ์ไม้ ภาพสัตว์เล็ก ๆ มักเขียนให้
ลักษณะเป็นจริงตามธรรมชาติมากกว่าภาพสัตว์ใหญ่ แะ
ดังที่ตำคณยงเกือบบประเดธิรูปภาพขององค์ประกอบ อยู่ท
ชีวิตของสัตว์แะละตัวโตให้ความรู้ตักเป็นจริงตามตภาพของ
สัตว์เมืองร้อน ที่มีชีวิตอยู่ประปนกับพันธุ์พฤกษชาติอันมอยู่
ดารดาษ ในกรณทเป็นภาพสัตว์ต่าง ๆ ที่เป็นจริง หรือ

ครึ่งจริงครึ่งประดิษฐ์ก็ดี ข้างก็เขียนชนโดยมีความเข้าใจ
อย่างดีก็เช่นยัง ในลักษณะพิเศษ โดยเฉพาะของสัตว์นั้น ๆ

ภาพหมายเลข ๒๐, ๒๑ และ ๒๒ ย่อมแสดงให้เห็น
ลักษณะแตกต่างของสัตว์ ๓ ประเภท ภาพหมายเลข ๒๐
แสดงให้เห็นความมีกำลังอย่างมหาศาลของพญาครุฑารของ
ท้าวทศกัณฐ์ ที่พุ่งตรงเข้าปะทะกองทัพวานรของพระราม
อย่างห้าวหาญ ภาพหมายเลข ๒๑ เป็นศวายุทวิพิ ซึ่งมี
ความพระพุทธิเกเรกระทำผิดขนาดแก่พ่อของมัน ซึ่งเป็น
หัวหน้าฝูง มันรบกับพาดพญาฉนวน แล้วถูกพาดฆ่าตาย
เราจะเห็นได้ว่าภาพศวายุทวิพิพดงมหาศาลดงนก การ
ขาดขาดของทวิพิครายนหน้าให้คนไม่ โทงเคียงต้นตั้งเทอน
จนฉนวนควหนึ่งตกใจถดถอยแยกเขี้ยวเกาะแน่นอยู่กับกิ่งไม้
ภาพหมายเลข ๒๑ และ ๒๒ เป็นฉวยรตนาคคกแดงด้าน
ข้างของหีบพระธรรม ซึ่งเต็มใช้เกมเดือมาเครื่องแดงกาย
จากองค์ประกอบของภาพหมายเลข ๒๒ นั้น เราจะสังเกตเห็น
เห็นสัตว์ ๒ ตัวได้ว่าเป็นภาพแบบประเพณีนิยมอยู่มาก สัตว์
๒ ตัวนี้อาจเป็นสิงห์หรือสุนัขก็ได้ กำลังต่อสู้กันอยู่อย่าง
ดุเดือดตามลักษณะของสัตว์จากพวกกันเนอ ถอดตายพิช

ตามลักษณะพิเศษของศิลปะไทย ตรงกันข้ามกับศิลปะของ
ฝ่ายตะวันตก ซึ่งแสดงถึงความโล่งกว้าง ความรัก ความ
เมตตาสูงส่ง ภาพหมายเลข ๒๕ แสดงถึงแบบตกแต่ง
เป็นลวดลายดอกไม้ใบไม้ไม่มากกว่าแบบอื่นที่ได้นำมาแสดงแล้ว
ลวดลายดอกไม้ใบไม้ดูงามสะพรั่ง เป็นของดีงามชวนชมอย่าง
ที่สุดยิ่ง แต่ไม่มีการแสดงออกอย่างแจ่มแจ้งเหมือนแบบของ
คู่พระชนมอื่น ๆ ที่ตกแต่งประดับประดาด้วยลายกนก

ศิลปะสมัยโบราณ ไม่ได้ถือว่าของตะวันตกหรือของ
ตะวันออก ย่อมได้รับความกระทบกระเทือนเป็นอย่างมาก
จากการก้าวหน้าของโลกเข้าสู่สมัยใหม่ ทำให้มีอาชีพที่จะ
ดำเนินงานตามแบบประเพณีนิยมต่อไปได้ ระบบเศรษฐกิจ
ปัจจุบันไม่อำนวยให้การผลิตงานศิลปะอันวิจิตร เช่นงานช่าง
ถาวรตามแบบประเพณีนิยมของไทยโบราณ ได้ดำเนิน
ไปเช่นกาลก่อน ด้วยเหตุนี้เอง จึงทำให้เราเข้าใจคุณค่า
ทางศิลปะอันยิ่งใหญ่ของศิลปะชั้นครูผู้เนรมิตงานศิลปะอัน
มหัศจรรย์นั้น ไม่ยิ่งไปกว่าที่จะพูดถึงคุณค่าทางด้านประวัติ-
ศาสตร์

การที่สมเด็จพระยาจักรีราชานภาพ นักประจักษ์
คำสั่งรณยูงใหญ่ของไทย ได้ทรงรวบรวมศุภระชมมาเก็บ
ไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงเทพฯ นั้น นับเป็นงาน
สำคัญชิ้นพิเศษ ที่พระองค์ทรงกระทำขึ้นด้วยพระวิจารณ์-
ญาณหยั่งเห็นกาลไกล ซึ่งตลอดเดชะที่พระองค์ท่านได้ทรง
ค้นคว้าหาหลักฐานข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์อยู่นั้น ก็ได้
ทรงพยายามรวบรวมต้นฉบับคณด้วยงามและมีค่าหาได้ยาก
ไว้ด้วย ทางที่น่าเสียดายเกี่ยวกับศุภระชมเหล่านี้ ก็คือ
สถานที่ตั้ง เพราะศุภระชมที่รวบรวมได้ มีอยู่เป็นจำนวน
มาก และตั้งเบียดเสียดกันเกินไป ผู้ที่ใคร่จะชมความงามให้
เต็มตา ก็ไม่มีโอกาสจะเข้าชมได้.

ภาคผนวก

ประวัติและหมายเลข

ประจำตู้พระธรรมและหีบลายรดน้ำ

ในพระที่นั่งศิวโมกขพิมาน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

(เฉพาะที่นำภาพลงพิมพ์ในเล่มนี้)

รูปที่ ๑, ๔ และ ๑๖ จากตู้ชาห่ม หมายเลข ๓๓๖
ฉายภาพพระรามกับทศกัณฐ์มีดงและยักษ์แบก ฝั่มอดมัย
อุยฺยชา เดิมอยู่วัดระฆังโฆสิตาราม จังหวัดธนบุรี ได้มาเมื่อ
พ.ศ. ๒๔๖๔ ในตู้เก็บพระไตรปิฎก

รูปที่ ๒ จากตู้ชาห่ม หมายเลข ๓๒๒ ฉายกำมะตอ
ภาพเรื่องรามเกียรติ์ ฝั่มอดมัยอุยฺยชา เดิมอยู่วัดเทพากร
(ขางพลู) จังหวัดธนบุรี ได้มาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ ในตู้
เก็บพระไตรปิฎก (ตู้ขณะนั้นส่งไปแสดงที่สหรัฐอเมริกา)

รูปที่ ๓ และ ๒๒ จากหีบพระบรมหมายเดช ๑๕
หีบพระบรมฉายาดี ดายภาพครุฑจับนาค กับราชสีห์
และครุฑสีห์ ผู้มอดมัยอยุธยา (ทอพระสมุดฯ เขียนซ่อม)
ได้มาจากวัดสระเกศ จังหวัดพระนคร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๔

รูปที่ ๕ จากตู้หนังสือจดหมายเดช ๓๓ ดายภาพจับ
ผู้มอดมัยรัตนโกสินทร์ ได้มาจากวัดสังฆการีจาย จังหวัด
ธนบุรี เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๔๘๘

รูปที่ ๖ จากหีบหนังสือเทศน์ หมายเลข ๖ หีบด้าย
ดอกไม้ ผู้มอดมัยรัตนโกสินทร์ พระอุตรคณาภิรักษ์ (ศรี)
วัดพระเชตุพนให้

รูปที่ ๗ และ ๒๓ จากตู้ชาหมู หมายเลข ๓๓๘
ด้ายภาพจับกบกดก ผู้มอดมัยรัตนโกสินทร์ เดิมอยู่วัด
ราชบูรณะ (วัดเลียบ) จังหวัดพระนคร ได้มาเมื่อวันที่
๘ เมษายน ๒๔๘๘ ในตู้เก็บจดหมายเหตุรัชกาลที่ ๔

รูปที่ ๘ จากตู้ชาหมู หมายเลข ๓๓๘ ดายภาพ
เทวดายืนบนฐานสิงห์ ผู้มอดมัยอยุธยา เดิมอยู่วัดระฆัง
โฆสิตาราม จังหวัดธนบุรี ได้มาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๔ ในตู้
เก็บพระไตรปิฎก

รูปที่ ๕, ๑๐ และ ๑๑ จากคู่มือฐานเท่าตั้งที่ หมายเลข
๑๓๒ เขียนตายกนกบนป่าไม้ สีม่อครุวัดเชิงหวาย ตมัย
ยชยา เดิมอยู่วัดนางนอง จังหวัดธนบุรี ได้มาเมื่อ พ.ศ.
๒๔๖๕ ในตู้เก็บพระไตรปิฎก

รูปที่ ๑๒ จากคู่มือหมายเลข ๖๘ ภาพตายกนก สีม่อ
ตมัยยชยา เดิมอยู่วัดครุฑ จังหวัดธนบุรี

รูปที่ ๑๓ จากคู่มือหมายเลข ๓๐๘ คู่มือฐานเท่าตั้งที่ เขียน
ภาพตายกนกรวงข้าว สีม่อครุวัดเชิงหวาย ตมัยยชยา
เดิมอยู่วัดเกตุ จังหวัดธนบุรี ได้มาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ ใน
ตู้เก็บพระสุคคณคปิฎก ฉบับแปลร้อย

รูปที่ ๑๔ จากคู่มือหมายเลข ๓๐๕ ตายภาพใน
เรื่องบัญญัติชาตก สีม่อตมัยรัตนโกสินทร์ เดิมอยู่วัดระฆ
โฆสิตาราม จังหวัดธนบุรี ได้มาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๘ ในตู้
เก็บพระไตรปิฎก

รูปที่ ๑๕ จากคู่มือฐานเท่าตั้งที่หมายเลข ๑๑๓ ภาพ
พระเจ้าหุดยต์ที่ ๑๔ แห่งฝรั่งเศส และพระเจ้าออร์วัง เซบ
แห่งอินเดย์ สีม่อตมัยยชยา เดิมอยู่วัดใหม่พิเรนทร์
จังหวัดธนบุรี ได้มาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ ในตู้เก็บพระไตรปิฎก

รูปที่ ๑๗ และ ๑๘ จากคู่มือหมายเลข ๘๔ ฉายภาพ
พระอินทร์ทรงช้างกับเรื่องปฐมสมโพธิ เรื่องพระมาลัย ฝีมือ
สมัยอยุธยา เดิมอยู่วัดไพโรจน์วรรณ จังหวัดธนบุรี

รูปที่ ๑๙ จากศิลาหิน หมายเลข ๓๒๓ ฉายภาพ
จตุรงกเสนา ฝีมือสมัยรัตนโกสินทร์ เดิมอยู่วัดนางนอง
จังหวัดธนบุรี ได้มาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ ในตู้เก็บพระโคธิบฏ

รูปที่ ๒๐ และ ๒๔ จากศิลาหิน หมายเลข ๓๒๖
มณฑก ฉายภาพเรื่องรามเกียรติ์และกนก ฝีมือสมัย
รัตนโกสินทร์ เดิมอยู่วัดปทุมคงคา จังหวัดพระนคร ได้มา
เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ ในตู้เก็บพระโคธิบฏ

รูปที่ ๒๑ จากหีบพระธรรมหมายเลข ๑๖ หีบพระ
ธรรมผาตัด ฉายภาพราชดีหกลบภาพ ๑๒ นักษัตร (ด้านข้าง
เป็นรูปพาล์รบกับท้าว) ฝีมือสมัยอยุธยา (ทองพระสมุด
เขียนซ่อมแล้ว) ได้มาจากวัดนาคกลาง จังหวัดธนบุรี เมื่อ
วันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๔๖๕ (หีบพระธรรมนี้ขณะนั้นส่งไป
แสดงที่สหรัฐอเมริกา)

รูปที่ ๒๕ จากคู่มือหมายเลข ๘๘ ฉายภาพไม้ประกอบ
ภาพเรื่องรามเกียรติ์ ฝีมือสมัยรัตนโกสินทร์ เดิมอยู่วัด
ระฆังโฆสิตคาราม จังหวัดธนบุรี.

(ประกาศอนุโมทนา—ต่อจากปกหน้าด้านใน)

๑๐.	กระทรวงสาธารณสุข	บริจาคเงิน	จำนวน	๑๐๐ บาท
๑๑.	คุณเลอศักดิ์ สมบัติศิริ บริษัท นายเลิศ จำกัด	บริจาคเงิน	จำนวน	๒,๐๐๐ บาท
๑๒.	โรงงานยาสูบ	บริจาคบุหรืเกี๋ยงทอง	จำนวน	๒๐ ห่อ
๑๓.	บริษัท เทวกรรมโฮสเทล จำกัด	บริจาคยาประสะระนองแดง	จำนวน	๒๐,๐๐๐ ซอง
๑๔.	บริษัท เฟรเซอร์แอนตี้ไฟ จำกัด	บริจาคผ้าอ้อมคลุม	จำนวน	๕๐๐ ชุด
๑๕.	โครงการผลิตกัณฑ์นมแห่งประเทศไทย (รัฐบาลสหรัฐอเมริกา)	บริจาคนม	จำนวน	๑๐,๐๐๐ ชุด
๑๖.	บริษัท บริบูรณ์โฮสเทล จำกัด	บริจาคยาชุด	จำนวน	๕๐๐ ชุด
๑๗.	บริษัท โฮสเทลสภา (เติ๊กเซงหยู) จำกัด	บริจาค		
		(๑)	ยาทันใจหวาน	จำนวน ๓๐,๐๐๐ ซอง
		(๒)	ยาหอมขนิษฐา	จำนวน ๑๐,๐๐๐ ซอง
๑๘.	บริษัท บุญรอดบริวเวอรี่ จำกัด	บริจาคน้ำหวาน	จำนวน	๒,๕๒๐ ชุด
๑๙.	บริษัท เสริมสุข จำกัด	บริจาคผ้าอ้อมคลุม	จำนวน	๒๕๐ ชุด
๒๐.	บริษัท ยูเนียนโซดา จำกัด	บริจาคผ้าอ้อมคลุม	จำนวน	๑๒๐ ชุด
๒๑.	บริษัท โยแลย์ กรุ๊ป จำกัด	บริจาคผ้าอ้อม	จำนวน	๑๒๐ ชุด
๒๒.	บริษัท บางกอกไนเจล จำกัด	บริจาคไอศกรีม	จำนวน	๒,๐๐๐ ถ้วย
๒๓.	บริษัท สามัคคีเภสัช จำกัด	บริจาค (๑) ยาขอลดอหิว	จำนวน	๑๐ โหล
		(๒) ชีมาโลชั่น	จำนวน	๑๐ โหล
		(๓) โทโดเทป	จำนวน	๑๐ โหล
		(๔) ยาสามัญประจำบ้าน	จำนวน	๑๐ โหล
๒๔.	ห้างพระจันทร์โฮสเทล	บริจาคเงิน	จำนวน	๒๐๐ บาท
๒๕.	บริษัท เซเว่นอีฟ จำกัด	บริจาคผ้าอ้อมคลุม	จำนวน	๑๒๐ ชุด
๒๖.	ห้างขายยาที่ฉะเชิงเทรา	บริจาคยาเค็ชเวตเดี่ยว	จำนวน	๑๐,๐๐๐ ซอง
๒๗.	บริษัท ปลุกเสกโฮสเทล จำกัด	บริจาคยาหอมทรงโปรด	จำนวน	๑๐๐ ผะอบ
๒๘.	นายตราและนางเกื้อกุล เสวตเสริม	บริจาคบุหรืเกี๋ยงทอง	จำนวน	๕๐ ซอง

กรมศิลปากรขออนุโมทนาในกุศลบริจาค ซึ่งท่านผู้มีพระนามและนามตั้งกล่าว
ได้บำเพ็ญนบเนื่องในกาลทาน จงเปี่ยมมหากุศลตบขันดาลให้ท่านผู้มีพระนามและนาม
ตั้งกล่าวแล้ว เจริญสุขสิริสวัสดิ์สถาพร ตลอดกาลนาน.

กรมศิลปากร

รายนามและพระนาม

ท่านผู้บริจาคทรัพย์ เครื่องดื่ม ยาสูบ และยารักษาโรค
 ร่วมบำเพ็ญกุศลกาลทานเนื่องในการเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
 ให้พระภิกษุและสามเณรเข้าชมในเทศกาลเข้าพรรษา ปี พ.ศ. ๒๕๐๓
 รั้งถึงวันที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๓

๑.	พณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี
และ ท่านผู้หญิงวิจิตร ธนะรัชต์	บริจาคเงิน จำนวน	๓,๐๐๐ บาท
๒.	พณฯ พลเอก ถนอม กิตติขจร รองนายกรัฐมนตรี
และ คุณหญิง	บริจาคเงิน จำนวน	๕๐๐ บาท
๓.	พณฯ พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิพงษ์ประพันธ์
รองนายกรัฐมนตรี และชาวาทรงบริจาคเงิน	จำนวน	๒๐๐ บาท
๔.	พณฯ ม.ล. ปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
และ คุณหญิง	บริจาคเงิน จำนวน	๕๐๐ บาท
๕.	พณฯ พลเอก ประกาศ จารเสถียร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
และ คุณหญิง	บริจาคเงิน จำนวน	๓๐๐ บาท
๖.	พณฯ พระประกาศสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสหกรณ์
และ คุณหญิง	บริจาคเงิน จำนวน	๓๐๐ บาท
๗.	พณฯ นายสุนทร หงส์ลดารมภ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
บริจาคเงิน	จำนวน	๓๐๐ บาท
๘.	คุณเลอศักดิ์ สมบัติศิริ บริษัท นายเลิศ จำกัด	บริจาคเงิน จำนวน	๕๐๐ บาท
๙.	โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง	บริจาคบุหรี่โกลีธอง	จำนวน ๒๐ ห่อ
๑๐.	บริษัท บุญรอดบริวเวอรี่ จำกัด	บริจาคน้ำหวาน	จำนวน ๓,๖๐๐ ขวด
๑๑.	บริษัท เฟรเซอร์สอินดิสทรี จำกัด	บริจาคน้ำหวาน	จำนวน ๘๖๐ ขวด
๑๒.	บริษัท โอสดสภา (เล็กลงหอย) จำกัด	บริจาคยาชุด	จำนวน ๘๕,๐๐๐ ชุด
๑๓.	บริษัท เทวกรรมโอสด จำกัด	บริจาคยาประสะบ่อกรด
ยาแก้ปวด
ยาอมกานัน	จำนวน ๕,๐๐๐ ซอง
๕,๐๐๐ ซอง
๑๐,๐๐๐ ซอง
๑๔.	บริษัท บริบูรณ์โอสด จำกัด	บริจาคยาชุด	จำนวน ๕๐๐ ชุด
๑๕.	บริษัท ปลุกเสกโอสด จำกัด	บริจาคยาหอมทรงโปรด	จำนวน ๑๐๐ กลีอง
๑๖.	บริษัท ห้างพระจันทร์โอสด จำกัด	บริจาคยาจันทร์	จำนวน ๒๐๐ ซอง
๑๗.	บริษัท ทรงโอสด จำกัด	บริจาคยาผงสำเร็จ
ยาแก้ลม	จำนวน ๕๐๐ ซอง
๑๕
๑๘.	ห้างขายยาแก้วสารพัดนึก	บริจาคยาแก้วสารพัดนึก	จำนวน ๒๐ ชุด
๑๙.	องค์การห้องเย็น และ โรงน้ำแข็ง	บริจาคน้ำแข็ง	จำนวน ๑,๒๐๐ ป้อนต์
๒๐.	บริษัท ห้องเย็นไทย จำกัด	บริจาคไอศกรีม	จำนวน ๖๐๐ ถ้วย
๒๑.	น.ส. เล็ก คำซ้ำ	บริจาคหัว...	จำนวน ๒๔ ขวด
๒๒.	นายอานันท์ บันชารุณ	บริจาคเงิน	จำนวน ๕๐ บาท